

REGALITATEA, ASTĂZI

PRINCIPELE RADU AL ROMÂNIEI

CUPRINS

<i>În loc de prefață</i>	7
<i>Cuvânt înainte</i>	9
Monarhia este o formă de guvernământ pe care trebuie să o iubești ca să o ai.	13
Sfertul academic	33
La 50 de ani	44
Inițiativa Tinerilor pentru Modernizarea României	52
Înțeleapta cărmuire	54
Vizită în Republica Cehă	84
Arhitectura Bucureștilor.	92
Al zecelea Crăciun la Săvârșin.	95
Regele George al VI-lea	98
Despre iubire, mândrie și identitate	102
Casa Regală la 145 de ani	107
Zece ani la Palatul Elisabeta.	110
Scrisoare de la Marco	114
Regele Mihai la 90 de ani	116

România demnă	122
Sfârșitul anului 2011	139
Prelegerea de la Bruges	141
Mișcările de stradă, în iarnă.	149
Legătura dintre România și Marea Britanie, prin cinci generații regale	151
Jubileul de Diamant al Reginei Elisabeta a II-a	158
Începuturile Principelui Nicolae	163
Trenul Regal la Alba Iulia	165
Învățătura Regelui Ferdinand I și a Reginei Maria	168
Un secol de independență a statului albanez	173
Regele Mihai la 91 de ani	176
Regelui Simeon al II-lea, la împlinirea a 75 de ani	179
Competență și simț al datoriei. O perspectivă regională	182
Nunta de Safir	185
Lecție de patriotism, memorie și bun-gust	189
Societatea de Geografie din România	192
Regina Ana la 90 de ani	195
Albert, Principele Consort	197
Basarabia, jurnal de călătorie	199
Coroana română, instituția identității statale și a vocației europene	218
Regele Mihai, la aniversarea a 92 și 93 de ani	223
Iordania, jurnal de călătorie	227
Convenția arhitecților	236

Trenul Regal de 1 Decembrie.	239
Al doilea discurs la Academia Română	241
Coroana și România modernă.	243
25 de ani de libertate și democrație în România. Reflecții pentru viitor despre instituționalism și bună guvernare.	248
„Jubileul de Argint“ al Principesei Moștenitoare	266
Regalitatea, astăzi.	274

MONARHIA ESTE O FORMĂ DE GUVERNĂMÂNT PE CARE TREBUIE SĂ O IUBEȘTI CA SĂ O AI

Nicolae Drăgușin¹: Într-unul dintre cele mai recente volume care au apărut sub semnătura Alteței Voastre Regale (Europa din noi, Editura Polirom, 2005), nu este deloc dificil de observat apariția recurentă a binomului constantă-variabilă pentru a explica esența distincției dintre monarhie și schimbările de legislativ, ca rezultat al exercițiului democratic. În ce fel coabitează cele două tipuri de organizare statală?

Principele Radu: Diferența dintre constanta regală și variabila politică este valabilă indiferent de forma de guvernământ a unui stat. Dacă-mi permiteți o metaforă, ministerele de Externe ale diferitelor țări europene au câte o mică „regalitate” în centrul lor — în persoana, de regulă, a secretarului general, care este un profesionist, cel care nu se schimbă niciodată și care este, în termeni englezești, *policy maker* (în traducere, „creator de politici”). Acesta este cazul Danemarcei, Olandei sau Marii Britanii și, continuând metafora, această mixtură între republică și monarhie în cadrul politicii unei țări este dată de cele două ingrediente: variabila politică și constanta care, în jocul nostru de cuvinte, este regalitatea. Am apelat la exemplul de mai sus pentru

¹ Interviu oferit de Principele Radu tânărului scriitor Nicolae Drăgușin, publicat de ziarul *România liberă* în ziua de 23 septembrie 2006. Interviuul a fost punctul de pornire al unui volum de convorbiri între Principele Radu și Nicolae Drăgușin, apărut la Editura Polirom în anul 2009, sub titlul *Altfel*.

a ilustra distincția practică dintre cele două noțiuni (constanta și variabila) asociate celor două forme de guvernământ (monarhie și republică). Astfel că, dacă ministrul de Externe este numit de coaliția sau partidul care câștigă alegerile, profesionistul care este secretarul general „pune pe hârtie“ politica externă și reprezintă memoria instituției.

Nicolae Drăgușin: Trecutul țării noastre cunoaște formula regalistă și, în egală măsură, pe cea republicană.

Principele Radu: Da, la fel stau lucrurile și în cazul României care, constituțional vorbind, este o republică, însă are o Casă Regală într-o poziție uimitoare. Pe măsură ce anii trec, în special din 2001 înapoi, Casa Regală devine din ce în ce mai coerentă, prin faptul că reprezintă cu naturalețe cele patru ingrediente ale sale: continuitate, tradiție, identitate și mândrie națională. Această poziție uimitoare rezultă chiar din echilibrul pe care-l menține între variabila politică și societate, care are nevoie de o constantă.

Nicolae Drăgușin: Preiau, la rândul-mi, exemplul Ministerului de Externe pentru a vă întreba, în continuare, în ce puncte ale diplomației românești converge viziunea regalistă cu cea republicană.

Principele Radu: Cele două viziuni converg în desăvârșirea procesului de integrare în Uniunea Europeană și consolidarea poziției în NATO. Acestea au fost două angajamente pe care Majestatea Sa Regele Mihai și le-a asumat încă din martie 1997, când a răspuns invitației președintelui Emil Constantinescu și a premierului Victor Ciorbea de a face în mod simbolic șapte vizite în țări din Europa, pentru a sprijini interesul fundamental al aceluia moment, care era intrarea în NATO. A trecut de atunci aproape un deceniu în care Familia Regală a susținut în mod continuu, atât din interiorul țării, cât și din afara sa, sub trei guverne diferite (unul de esență creștin-democrată, altul socialist și altul de orientare liberală), cele două deziderate care între timp s-au împlinit: România este membră NATO și va fi în curând membră a Uniunii Europene. Casa Regală nu sprijină doar aceste două obiective

în planul politicii externe. Mai este încă ceva care leagă Familia Regală de diplomație, și anume una dintre esențele regalității: reprezentarea. Orice Familie Regală, fie în exercițiul funcțiunii, fie în afara lui, are un caracter de reprezentativitate pentru națiunea din care face parte și pe care i-l conferă însăși identificarea ei, ca instituție, cu statalitatea. Dacă vă uitați la modelul european în care tocmai vom intra, mult mai mult face politică externă șeful statului decât ministrul de Externe. Se și glumește spunându-se că, uneori, șefii de guvern și de stat sunt superminiștri de externe... Chiar și atunci când nu este în exercițiul funcțiunii — cum este cazul României, care are drept șef de stat un președinte, și nu un rege —, există totuși o mulțime de similitudini cu caracterul de reprezentativitate al intereselor naționale pe care-l are Casa Regală. Pe acest lucru s-a bazat și exercițiul de 10 ani încoace despre care aminteam, în frunte cu Regele Mihai, continuat îndeaproape de Princesesa Margareta, de mine sau, în anumite situații, chiar de către Regina Ana. De aici încolo, nu văd această armonizare cu forțele diplomatice românești decât crescând.

„Condamnați“ la a uni

Nicolae Drăgușin: Alteța Voastră, totuși, în cazul României, cine face politica externă care, cel puțin în unele chestiuni punctuale precum Irak sau, mai nou, prevăzuta forță multinațională de menținere a păcii din Liban, stârnește diferențe de opinii în interiorul societății?

Principele Radu: Ministerul de Externe este cheia diplomației, fiind în fapt instrumentul cu care se face politica externă. Dar, vedeți bine, diplomație fac președintele, premierul și Parlamentul (există o diplomație parlamentară), Casa Regală, armata, cultura, dar și mijloacele de informare în masă. Jurnaliștii sau analiștii politici sunt personalități ce reprezintă, ca un fel de ambasadori neînsăunați, interesele țării lor.

Un ultim argument pentru prezența Familiei Regale în eforturile diplomatice este complexitatea interesului național. Vedeți bine că securitatea națională este un domeniu care a devenit tot atât de vast pe cât este și viața în democrațiile liberale! Securitatea națională comportă

segmente dintre cele mai surprinzătoare, cum ar fi ecologia, zootehnia, agricultura, drepturile copilului, ale minorităților. Securitatea națională înseamnă, de asemenea, învățământ, starea sănătății națiunii, demografia, schimbările de climă, informații, comunicare. Așijderea, politica externă înseamnă toate aceste lucruri laolaltă. S-a lărgit aria diplomației nu numai datorită globalizării, ci și pentru că aderăm la Uniunea Europeană, care este o structură suprastatală, în curs de formare, ale cărei margini nu se cunosc încă. Totul este pus împreună, însă primele lucruri cu care se va începe sunt cadrul constituțional, politica externă și cea de apărare. Nu întâmplător, cel ce răspunde de ele este una și aceeași persoană, Înaltul Reprezentant Javier Solana. El face ambele politici: și pe cea de apărare, și pe cea de externe.

Nicolae Drăgușin: Câte șanse de continuitate îi mai dați acestei stări de dublă reprezentare, atâta vreme cât una dintre obiectivele cele mai vehiculate la actuala stare de fapt este că Uniunii Europene îi lipsesc exact sarea și piperul unui stat: politica externă și cea de apărare? UE nu are o armată proprie, iar politica externă nu este unică, nu există un corp diplomatic european și chestiunile esențiale (Irak, bunăoară) țin mai curând de voința statelor membre decât de cea a Uniunii.

Principele Radu: Starea de dublă reprezentare va dura atât timp cât va dura procesul de consolidare a acestei noi paradigme care este Uniunea Europeană. Pentru moment, UE se află în faza extinderii și a creării cadrului constituțional. De aici până la punerea la punct a unei paradigme noi, definitive, în care statul-națiune să fie înlocuit cu un nou instrument, surprinzător, adaptat la mileniul al treilea, mai este destul de mult. O astfel de evoluție nu este determinată nici de dosare, nici de burocrăție, nici de acquis comunitar, nici de coerență instituțională. Evoluția excepționalei idei de Uniune Europeană de la stadiul de generozitate continentală (punerea împreună a cărbunelui și oțelului pentru pace, și nu pentru război) la stadiul de nouă paradigmă a sistemului internațional este o chestiune de destin continental, nu de voință politică a unor lideri europeni vremelnici și, uneori, limitați.

Nicolae Drăgușin: Există în răspunsurile Alteței Voastre două planuri ale referinței la cadrul constituțional: cel european, care urmează să se concretizeze prin Tratatul Constituțional, și cel național, care, aș îndrăzni să zic, urmează aproximativ același parcurs al clarificării (am fost anunțați încă de la cea mai recentă modificare, din 2003, asupra acestui lucru). Vorbind despre prima Lege fundamentală a României de după 1989, mulți constituționaliști s-au legat de însăși... legalitatea ei. Eleodor Focșeneanu, de pildă, crede că Consiliul Provizoriu de Unitate Națională și-a depășit atribuțiile legale prin instituirea implicită a funcției de președinte al României, iar forma de guvernământ nu a fost votată prin referendum explicit, ci implicit (cetățenii nu au avut posibilitatea de a se exprima separat asupra formei de guvernământ: monarhie sau republică). Dată fiind maturizarea electoratului român și chiar a democrației din România, intră în obiectivele Casei Regale promovarea unei consultări populare privind viitorul României, de monarhie sau republică?

Principele Radu: Casa Regală are o poziție mai cuprinzătoare de atât și mai înțeleaptă. Veți fi de acord cu mine că felul în care s-a pus această problemă în 1990 a divizat, iar procentajul celor care erau în favoarea monarhiei era mic, reprezentând stadiul mentalității la care se afla România atunci și deschiderea care abia mijea. Dar, indiferent care ar fi procentul celor care susțin una sau alta, dacă s-ar pune această întrebare, nu s-ar face decât să se creeze noi diferențe de opinii. Or, Casa Regală în acest moment al tranziției societății românești nu poate să-și permită luxul — cum, de altfel, nu și l-a permis niciodată în istoria ei de 140 de ani — să divizeze; ea este „condamnată“ la a uni. Ce poate să unească astăzi națiunea, în ceea ce privește demersurile Casei Regale? Ce anume din demersurile Casei Regale poate produce un efect de aducere a oamenilor împreună? Unul dintre lucruri este faptul că regalitatea poate să dovedească, din ce în ce mai ferm și mai dinamic, faptul că e utilă, aspect pe care românul nu l-a știut; el știa doar că e legitimă, dar e o mare diferență între cele două aspecte. În al doilea rând, că face mult mai bine decât alte instituții ceea ce face. Mai mult, nu există nicio altă instituție care să poată face, specific,